

**МОДЕРНІЗАЦІЯ СИСТЕМИ УПРАВЛІННЯ
ПРОФЕСІЙНИМ РОЗВИТКОМ МЕТОДИСТІВ
НАУКОВО-МЕТОДИЧНИХ УСТАНОВ У
РЕГІОНАЛЬНІЙ НЕПЕРЕРВНІЙ ПЕДАГОГІЧНІЙ ОСВІТІ**

У статті розглядається питання модернізації системи управління професійним розвитком методистів науково-методичних установ у регіональній неперервній педагогічній освіті. Значна увага акцентується на сучасних проблемах продовження трансформації районних, міських методичних кабінетів, центрів у науково-методичні установи.

Ключові слова: модернізація освіти, неперервна педагогічна освіта, науково-методичні установи, управління професійним розвитком методистів, мережева взаємодія, самоосвіта, критерії оцінювання.

В статье рассматривается вопрос модернизации системы управления профессиональным развитием методистов научно-методических учреждений в региональной системе непрерывного педагогического образования. Значительное внимание акцентируется на современных проблемах продолжения трансформации районных, городских методических кабинетов, центров в научно-методические учреждения.

Ключевые слова: модернизация образования, непрерывное педагогическое образование, научно-методические учреждения, управление профессиональным развитием методистов, сетевое взаимодействие, самообразование, критерии оценки.

This paper deals with the modernization of the research and teaching institution methodologist professional development management in the regional continuous pedagogical education. Much emphasis is placed on the contemporary issues of continuation of district, city methodological studies, centers transformation into research and training institutions.

Key words: modernization of education, continuous pedagogical education, research and teaching institutions, methodologist professional development management, networking, self-education, assessment criteria.

Система освіти в Україні потребує модернізації, тобто суттєвих змін, відповідно до потреб та вимог сучасності. Модернізація української освіти набуває загальнонаціональної значущості, оскільки є фактором економічного зростання суспільства, благоустрою громадян, конкурентоздатності та

національної безпеки країни. Вона має стати імперативом освітньої політики України на сучасному етапі, її головним стратегічним напрямом, адже неефективною залишається система підготовки педагогічних кадрів, яка паралізує позитивні зміни у шкільній освіті, оскільки готує для сучасної школи вчителів учорашнього дня; застарілим, перевантаженим, нефункціональним, відірваним від реальних потреб сьогодення (понад половина дітей шкільного віку не засвоюють більше 60% програмного матеріалу) залишається зміст освіти. Тому актуальним як ніколи стає відоме Керролівське правило: «Якщо хочеш залишатися на місці – потрібно бігти зі всіх ніг; якщо хочеш просуватися вперед – потрібно бігти у два рази швидше».

Серед пріоритетних напрямів модернізації системи освіти – досягнення сучасної якості освіти, її відповідність потребам країни та світовим стандартам. Це потребує насамперед підвищення професійного рівня педагогічних працівників навчальних закладів та науково-методичних установ. Педагогічні працівники навчальних закладів мають усвідомити, що акцент сьогодні ставиться не на засвоєнні учнями певної кількості знань, а насамперед на розвитку особистості, її здібностей, на формуванні ключових компетенцій, що визначають сучасну якість змісту загальної освіти.

Питання професійного розвитку і компетентності педагогів в умовах модернізації системи освіти розкриті в працях таких науковців, як В. Олійник, Є. Чернишова, Н. Любченко, Н. Білик, В. Бондар, Л. Даниленко, Г. Єльнікова, О. Зайченко, А. Зубко, Л. Колосова, Н. Клокар, С. Крисюк, В. Луговий, Н. Любченко, В. Маслов, Н. Побірченко, Л. Покроєва, Н. Протасова, В. Пуцов, А. Пуховська, М. Романенко, С. Сисоєва, Т. Сорочан та ін.

Розуміючи важливу роль науково-методичних служб у формуванні конкурентоздатного педагога та керівника навчального закладу, Рівненський ОППО модернізує систему управління професійним розвитком методистів районних, міських методичних кабінетів, центрів. Реалізація цього завдання та зміни, які відбуваються сьогодні в системі освіти Україні, зумовлюють потребу в перезавантаженні діяльності районних, міських методичних кабінетів, центрів, оновленні професійної підготовки методистів, підвищенні рівня їх готовності працювати в інноваційному режимі, що потребує модернізації даної системи управління в межах кожного регіону.

Районні, міські науково-методичні установи – це та ланка в системі освіти, яка в умовах реалізації нової освітньої парадигми, нових освітніх державних стандартів є пульсом педагогічного життя конкретного регіону і трансформатором педагогічних ідей у державі.

Загальновідомо, що якість освіти багато в чому залежить від учителя, професійна спроможність учителя – від професіоналізму методичних працівників, тому що саме вони мають створювати умови для особистісного розвитку педагога, бути орієнтиром його професійного становлення, зростання і подальшого розвитку. У свою чергу професіоналізм працівників районних, міських методичних кабінетів, центрів безпосередньо залежить від того, як здійснюється науково-методичний супровід їх діяльності інститутом післядипломної педагогічної освіти. Отже, професійний розвиток методистів

науково-методичних установ – це процес цілеспрямованої взаємодії та співпраці працівників інституту з методистами районних, міських методичних кабінетів, центрів.

Професійний розвиток методистів науково-методичних установ завжди був і є одним із пріоритетних напрямів діяльності інституту. Модернізація системи управління професійним розвитком методистів здійснюється за кількома напрямками: шляхом створення умов для самоосвітньої діяльності, системного та систематичного вдосконалення майстерності під час курсів підвищення кваліфікації та у міжтестастійний період.

Із метою створення сучасних умов для *самоосвітньої діяльності* працівників районних, міських методичних кабінетів, центрів актуалізуються нові завдання: корекція та оновлення змісту і способів обслуговування, виявлення потенційних освітніх потреб методистів, підготовка і оформлення освітнього замовлення, моніторинг процесу їх професіоналізації та інші. Мова йде про науково-методичний сервіс в умовах відкритої освіти, що дозволяє кожному методисту обирати власну траєкторію розвитку, визначати зміст, форми, варіанти професійного зростання. Методичний сервіс як комплекс адресних, диференційованих, методичних послуг, що надаються за запитом методиста чи методичної служби, сприяє реалізації персоніфікованого, клієнтоорієнтованого підходу в освіті, формуванню позитивного іміджу методиста як висококваліфікованого фахівця, здатного забезпечити запуск механізмів саморозвитку суб'єктів освітнього процесу. Зрозуміло, що для цього формується сучасне інформаційно-освітнє середовище.

Оскільки основою інноваційної педагогіки є твердження, що людина саморозвивається, то акцент робиться на здатності кожного методиста до побудови власної траєкторії розвитку. Перевага в системі науково-методичної роботи надається індивідуальним формам і методам організації діяльності. Кожен методист має свою програму самовдосконалення, постійно займається самоосвітою й отримує методичну допомогу на замовлення.

Що значить надавати методичну допомогу, методичну підтримку в умовах переорієнтації на індивідуальні форми роботи? Це, перш за все, виявлення можливостей кожного методиста засобами діагностики, моніторингу. Зміна вектора методичного супроводу спрямована на формування рівня управлінської компетентності, культури, стилю, на усвідомлення того, що розвиток можливий тільки у творчості, у співпраці, у дії. Усвідомлення того, що тільки на діагностичній, моніторинговій основі можливо забезпечити цілеспрямовану і результативну самоосвітню діяльність методистів, спонукало до розроблення нової моделі мережевої взаємодії науково-методичних установ.

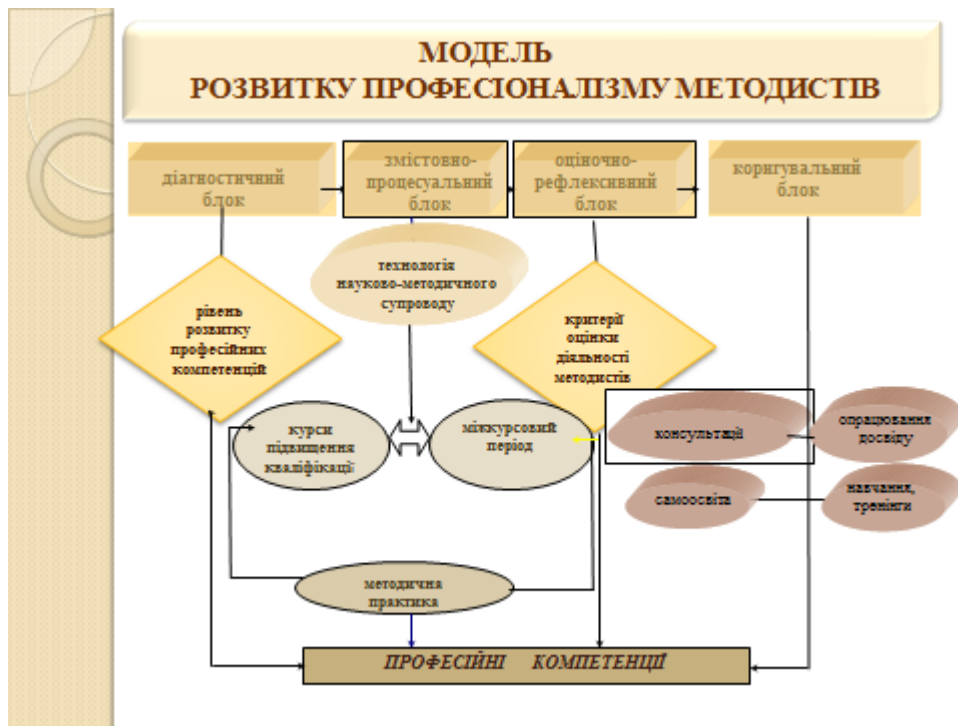
Що стосується реалізації наступного напрямку – вдосконалення майстерності методичних працівників *під час курсів підвищення кваліфікації*, то варто зазначити, що інститут взяв на себе ініціативу щодо розвитку професійної компетентності завідувачів і методистів. Для даних категорій організовано курси за очною та очно-дистанційною формами. У перспективі – за дистанційною формою. У попередні роки було розроблено та реалізовано модель неперервного підвищення кваліфікації працівників районних, міських

методичних служб на засадах кредитно-модульної системи за очно-дистанційною формою навчання. Метою експериментального впровадження інноваційної моделі (навчання тривало два роки) було підвищення кваліфікації методичних кадрів, надання можливості кожному методисту для самореалізації у професійному плані, підвищення ефективності регіональної системи науково-методичної роботи. Експериментальний регіональний підхід щодо застосування кредитно-модульної системи дав можливість задовольнити потреби професійного росту відповідно до індивідуальної траєкторії формування компетентностей кожного методиста, що забезпечило функціонування науково-методичної роботи в контексті сучасних викликів.

Регіональна модель неперервного підвищення кваліфікації працівників районних, міських методичних служб, розроблена з урахуванням модульно-диференційованого підходу, сприяє підвищенню результативності та престижу системи післядипломної педагогічної освіти, переходу від традиційних форм навчання до реалізації диференційованих та індивідуальних програм самовдосконалення, саморозвитку і самореалізації, конкурентоздатності працівників районних, міських методичних кабінетів, центрів.

Особлива увага інститутом приділяється питанням підвищення кваліфікації працівників науково-методичних установ у *міжкурсовий період*. Зміст науково-методичної роботи в цей період включає вивчення основних нормативних документів про освіту, актуальних проблем психолого-педагогічних наук, упровадження інноваційних педагогічних технологій і педагогічного досвіду, участь у науково-практичних конференціях, конкурсах професійної майстерності та ін. Нові напрями у змісті науково-методичної роботи сьогодні пов'язуються з реалізацією державних стандартів освіти, науково-методичним супроводом профільного, інклюзивного та інтегрованого навчання, впровадженням ІКТ, модернізацією системи роботи з обдарованими дітьми та молоддю, інноваційною науково-дослідною роботою, сталим розвитком, принципами неперервної освіти та ін.

У науково-методичній роботі переважають нетрадиційні форми, спрямовані на максимальну активізацію практичної діяльності методистів. Вони в більшій мірі ніж традиційні розширюють можливості науково-методичної роботи, роблять її динамічною, активно-творчою. Серед таких форм: школа резерву працівників науково-методичних установ, школа новопризначеного методиста, школи методичної майстерності, технологічної творчості, методичні студії, методичні сесії, майстер-класи, вебіари, веберенції та інші. Нарешті, вони носять інноваційний характер, у процесі їх проведення використовуються інтерактивні методи і прийоми.

Функціонування районних, міських методичних кабінетів, центрів як науково-методичних установ в умовах модернізації системи управління професійним розвитком методистів змушує методистів переглядати свою освітню, інформаційну, консультативну, компенсаторну, дослідно-пошукову, проектувальну, впроваджувальну, аналітико-прогностичну, діагностичну, моніторингову та експертну діяльність.

Подальшому вдосконаленню науково-методичних установ, розмежуванню повноважень працівників держаної та методичної служб будуть сприяти Орієнтовні критерії оцінювання діяльності районних, міських методичних кабінетів, центрів, схвалені листом Міністерства освіти і науки України від 02. 07. 2013 р. за № 1/11 –10785. Важливо, що в основу Орієнтовних критеріїв покладено основні напрями діяльності районних, міських методичних кабінетів, центрів (кадрова робота, науково-методичне забезпечення аналітико-експертної діяльності, формування науково-методичного середовища, наукова, експериментальна та інноваційна діяльність, науково-методичне забезпечення управлінської діяльності, ефективність управління науково-методичної установи, матеріально-технічне та фінансове забезпечення), визначені показники, їх основний зміст та інструментарій оцінювання. Сьогодні мова йде про науково-методичне забезпечення експертного оцінювання діяльності районних, міських методичних кабінетів, центрів, а саме: про форми підготовки експертів з оцінювання діяльності науково-методичних установ і загальноосвітніх навчальних закладів у системі підвищення кваліфікації педагогічних працівників, створення відповідних методик, розробку інструктивних матеріалів, підготовку методичних рекомендацій із актуальних напрямів діяльності методистів тощо.

В умовах модернізації системи управління професійним розвитком методистів науково-методичних установ у регіональній неперервній

педагогічній освіті інститут працює над створенням єдиного інноваційного освітнього середовища, яке забезпечує можливість обміну досвідом, знайомство з новими ідеями, здобутками; сприяє перезавантаженню роботи науково-методичних служб, мобілізації на співпрацю, пошук ефективних шляхів науково-методичного супроводу професійної діяльності педагогічних працівників. Із цією метою на сайті Рівненського ОІППО створено спільноту методистів; в електронній газеті «Освіта Рівненщини», розміщеній на порталі «Освіта Рівненщини», започатковано рубрику «методисти-новатори»; творчі здобутки методистів-новаторів публікуються в ЗМІ для ознайомлення громадськості, а не лише освітянської спільноти; сформовано інформаційний банк даних базових методичних кабінетів; функціонує медіатека; створені спеціальні бібліотечні і ресурсні фонди, медіацентр, центр дистанційної освіти; сформовано обласний інформаційний банк ідей кращої педагогічної практики, який систематично поповнюється новаторськими ідеями, оскільки дисемінація педагогічного досвіду обумовлює не просто знайомство з ним, а організацію такої діяльності, що стане імпульсом до ґрунтовних змін у системі освіти та перетворить запозичену практику в інноваційний ресурс розвитку певної педагогічної системи. Розпочато роботу щодо підготовки сучасного глосарію, що забезпечить перенесення, трансляцію оригінальних новаторських ідей, інноваційного педагогічного досвіду з однієї освітньої системи в іншу, перехід системи у новий якісний стан із найменшими ресурсними затратами та впровадження в масову педагогічну практику з метою досягнення нових результатів, системних якісних змін в освіті.

Працівники інституту розпочали роботу над створенням моделі мережевої взаємодії районних, міських методичних кабінетів, центрів з метою координації дій методичних служб щодо реалізації основних напрямів діяльності, мобілізації на співпрацю, пошук ефективних шляхів науково-методичного супроводу професійної діяльності педагогічних працівників, мережевого консультування, обміну досвідом, взаємодії з формування готовності педагогів до інноваційної діяльності.

Із метою модернізації системи управління професійним розвитком методистів науково-методичних установ відбувається організація спеціального навчання за участю науковців під час Червневих методичних студій, метою яких є формування творчої особистості як основної цінності суспільства; створення розгалуженої інфраструктури методичної служби на принципах мережевої взаємодії й маркетингу; розроблення та презентація нових, більш досконалих критеріїв експертизи освіти в регіоні, механізмів їх застосування у практичній діяльності, впровадження яких сприятиме забезпеченню стабільного функціонування й розвитку системи освіти регіону, формуванню єдиного інформаційно-навчального середовища регіональної освітньої системи та інші. Усе це дасть змогу модернізувати діючу систему науково-методичної роботи і створити на її базі нову, що забезпечить більш якісне надання освітніх послуг, сприятиме розвитку професійної компетентності й конкурентоздатності методистів науково-методичних установ.

Інститут сьогодні забезпечує науково-методичний супровід процесів ефективного функціонування й розвитку районних, міських методичних кабінетів, центрів на основі партнерства, сприяє підвищенню їх вагомості в регіоні. Зміст та різні форми курсів підвищення кваліфікації, заходи міжтестастійного періоду, що плануються на основі діагностичних досліджень, дають можливість об'єктивного виявлення запитів і потреб методистів, забезпечувати як потреби сьогодення у практичній діяльності методиста, так і бути прогностично спрямованими.

Новий погляд на структуру і зміст науково-методичної роботи потребує реалізації стратегічних напрямів модернізації системи управління професійним розвитком методистів науково-методичних установ у регіональній неперервній педагогічній освіті, серед яких: продовження трансформації районних, міських методичних кабінетів, центрів у науково-методичні установи; проведення моніторингових досліджень результативності міжтестастійного періоду методистів для вчасного коригування та прийняття відповідних рішень щодо вдосконалення їх роботи; формування готовності працівників науково-методичних установ до інноваційної діяльності, реалізації нових функцій методичного менеджменту.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Зубко А. Теоретико-методичні засади підвищення кваліфікації педагогів у системі післядипломної освіти : монографія / А. Зубко. – Херсон : РПО, 2010. – 167 с.

2. Клокар Н. Теоретико-методологічні засади побудови моделі управління підвищенням кваліфікації педагогічних працівників на засадах диференційованого підходу в системі післядипломної педагогічної освіти регіону / Н. Клокар // Педагогічний альманах : зб. наук. праць / ред. кол. : В. Кузьменко (голова) [та ін.]. – Херсон : РППО, 2010. – Вип. 8. – С. 131-138.

3. Любченко Н. Всеукраїнська школа новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників як форма науково-методичної роботи в системі післядипломної педагогічної освіти / Н. Любченко // Координація науково-методичної роботи закладів післядипломної педагогічної освіти в умовах єдиного інформаційно-освітнього середовища : тематичний збірник праць / упоряд. : Н. Любченко, Н. Мельник, Г. Тригубець А. Волосюк ; за заг. редакцією В. Олійника. – Рівне : РОППО, 2011. – 108 с.

4. Мельник Н. Нові форми впровадження та поширення педагогічного досвіду як важлива умова створення інноваційного освітнього середовища / Н. Мельник // Управління школою. – 2013. – № 34/36. – Вкладка. – С. 88-93.

5. Мельник Н. Основні напрями мережевої взаємодії методичних служб в умовах новаторського руху у післядипломній педагогічній освіті [Текст] / Н. Мельник // Імідж сучасного педагога. – 2013. – № 8-9. – С. 15-19.

6. Мельник Н. Основні напрями мережевої взаємодії обласних інститутів післядипломної педагогічної освіти та районних (міських) методичних кабінетів (центрів) в умовах випереджувальної післядипломної педагогічної

освіти / Н. Мельник // Тематичний збірник праць Всеукраїнської школи новаторства керівних, науково-педагогічних і педагогічних працівників. – Рівне : РОІППО, 2013. – 321 с.

7. Олійник В. Наукові засади розроблення прогностичної моделі розвитку післядипломної освіти в Україні / В. Олійник, В. Семиченко, Л. Пуховська [та ін.] // Післядипломна освіта в Україні. – 2007. – № 1. – С. 18-23.

8. Олійник В. Система післядипломної педагогічної освіти України: стратегія розвитку / В. Олійник // Освіта на Луганщині. – 2009. – № 2 (31). – С. 14-19.

9. Сорочан Т. Післядипломна освіта як педагогічна система / Т. Сорочан // Освіта на Луганщині. – 1998. – № 3. – С. 13-16.

10. Управління інноваційним розвитком районного (міського) методичного кабінету : наук.-метод. посіб. / К. Старченко, В. Пуцов, Ю. Завалевський, Г. Литвиненко. – Чернівці : Букрек, 2010. – 344 с.

11. Чернишова Є. На шляху модернізації післядипломної педагогічної освіти / Є. Чернишова // Освіта України. – 2010. – № 53-54.

Дата надходження до редакції: 02.07.2014 р.